

Saksfremlegg

Arkivreferanse: 2022/10940-2
Saksbehandler: Andreas S K Tharaldsen
Avdeling: Fylkesadvokaten

Høringsuttalelse - Endring av domstolstruktur 2022

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
		Fylkesutvalget

Vedlegg:

- 1 Høringsnotat - endringer i domstolstruktur
- 2 Høringsbrev - endringer i domstolstruktur
- 3 Spørreundersøkelse Domstolsadministrasjonen
- 4 Felles høringsuttalelse fra kommunene

Sammendrag

Departementet har, på bakgrunn av Hurdalplattformen, sendt sak om reversering av domstolsreformen på høring.

Fylkesdirektøren kan ikke se at det er grunnlag for å gjeninnføre strukturen for domstolene fra før reformen.

Fylkesdirektørens innstilling

1. Rogaland fylkeskommune er positiv til den gjennomførte domstolsreformen.
2. Rogaland fylkeskommune kan ikke se at det foreligger faglige holdepunkter eller momenter om taler for at domstolsreformen bør reverseres.
3. Rogaland fylkeskommune er imot at strukturen for domstolene fra før reformen gjeninnføres.

Inge Smith Dokken
fylkesdirektør

Siri Frafjord Landa
fylkesadvokat

Bakgrunn for saken

I regjeringsplattformen for regjeringen utgått av Arbeiderpartiet og Senterpartiet (Hurdalplattformen), fremkommer følgende:

«Gjeninnføre strukturen for domstolane før domstolsreforma av 2021 for å vareta borgaranes rettstryggleik og sikre sjølvstendige domstolar med stadleg leiing, med unntak for domstolar der domstolsleiar, kommunane i rettskretsen og dei tilsette gjennom sine tillitsvalde er samde om å oppretthalde dagens struktur».

Departementet har på denne bakgrunn utarbeidet et kort høringsnotat (vedlegg 1), og vil på bakgrunn av høringssvarene gjøre en konkret, helhetlig vurdering av om det foreligger reell lokal forankring om å beholde dagens struktur i hver enkelt rettskrets.

Fylkesutvalget er i medhold av delegert fullmakt i Ansvar og myndighet i Rogaland fylkeskommune gitt myndighet til å inngi høringsuttalelse på fylkeskommunens vegne når ikke annet er særskilt bestemt.

Problemstilling

Spørsmålet er om man skal reversere en gjennomført domstolsreform i landet eller ei.

Saksopplysninger

Tidligere behandling i fylkeskommunen

Solberg-regjeringen nedsatte Domstolkommisjonen (kommisjonen) for å utrede domstolenes organiseres. Kommisjonens arbeid resulterte i to NOUer, NOU 2019: 17 – Domstolstruktur, og et forslag om endringer i rettskretser og domstolloven og NOU 2020: 11 Den tredje statsmakt – Domstolene i endring. Begge NOUene er lagt frem for fylkesutvalget for inngivelse av høringsuttalelse, i henholdsvis sak 57/2020 og 68/2021. Det er den første NOUen og saken som gjelder selve domstolstrukturen, som er tema for herværende høring.

I forbindelse med sak 57/2020 fremholdt fylkesrådmannen blant annet følgende:

«Fylkesrådmannen er fremdeles av den oppfatning, at større tingretter/ rettskretser vil kunne ha flere positive aspekter, herunder at det gir grunnlag for et godt faglig miljø og mulighet for god ressursutnyttelse. Dette vil igjen kunne sikre det rettssøkende publikum et godt og likeverdig domstoltilbud i hele landet.

I 2015 viste fylkesrådmannen til at en nedre grense på fire dømmende årsverk, som var lagt til grunn i St.meld. nr. 23 (2000-2001), ikke synes lagt for høyt. Fylkesrådmannen støtter kommisjonens vurderinger og konklusjon, når det i NOUen legges til grunn en nedre grense på ti dømmende årsverk for å oppnå de ønskede effekter av strukturendringen.

En slik nedre grense innebærer at tingrettene Haugaland (ni) og Dalane (to) faller under, Jæren er like over (elleve) og Stavanger (19) er klart over grensen. Dette innebærer at det er nødvendig å se på domstolstrukturen også i Rogaland. Dette er i tråd med fylkesrådmannens innstilling i 2015-saken, hvor det ble fremholdt at «Fylkesrådmannen er av den oppfatning at høringsnotatet lider av en manglende helhetlig vurdering av domstolstrukturen i Rogaland. Fylkesrådmannen mener derfor at det bør foretas en slik vurdering av domstolstrukturen i Rogaland før endelig beslutning fattes».

Til tross for at det nå er gjennomført en omfattende vurdering på nasjonalt nivå, er det vanskelig å trekke ut hvilke konkrete vurderinger som er gjort for Rogalands del. Fylkesrådmannen vil særlig peke på at det ikke fremgår hvorfor man har valgt å utvide Haugaland tingretts rettskrets nordover. Avstandene i Rogaland er ikke så store at dette i seg selv kan være avgjørende. Videre åpnes det i alle tilfeller for flere rettssteder innen samme rettskrets. En samlet tingrett for Rogaland, bestående av dagens Stavanger, Jæren, Haugaland og Dalane tingrett ville ikke ha mer enn 41 dømmende årsverk, mindre enn i den foreslåtte Hordaland tingrett (46).

Fylkesrådmannen savner fremdeles en konkret vurdering av tingrettsstrukturen i Rogaland.

Slik fylkesrådmannen ser det, er det lite passende å kalle en tingrett som har rettskrets som dekker «sør-fylket», for Rogaland tingrett. Å benytte fylkesnavnet kan være aktuelt hvis det kun er tale om små avvik fra fylkesgrensen, men kan ikke være aktuelt når hele «nord-fylket» er utelatt.

Fylkesrådmannen støtter kommisjonens vurderinger vedr. ny jordskiftestruktur, herunder at denne bør baseres på samhandling med tingrettene. Fylkesrådmannen deler kommisjonens oppfatning av at det vil kunne bidra til å synliggjøre jordskifterettene som domstol, styrke fagmiljøene i begge domstolene og redusere administrative kostnader. Jordskiftestrukturen bør som et utgangspunkt følge tingrettsstrukturen, både når det gjelder lokalisering og grensene for rettskretsene.

Fylkesrådmannen støtter kommisjonens forslag om i det vesentlige å videreføre dagens lagmannsretter.

Departementets forslag fremstår som generelt og ikke tilpasset de lokale forhold. Fylkesrådmannen har vanskelig for å se at opprettholdelse av rettssted både i Stavanger og Sandnes er viktig for å sikre de hensyn som fremholdes i høringsbrevet. En konkret vurdering av hensiktsmessigheten av flere rettssteder i den enkelte rettskrets synes fornuftig, og bør være aktuelt hvor det er særlig lang reisevei».

På denne bakgrunn ble det fremmet følgende innstilling:

«Rogaland fylkeskommune støtter Domstolkommisjonens (kommisjonen) arbeid med å gjennomgå domstolstrukturen.

Rogaland fylkeskommune støtter kommisjonens forslag om å redusere antallet tingretter/rettskretser, hvor et minstemål for dømmende årsverk er satt til ti.

Rogaland fylkeskommune savner en konkret vurdering av domstolstrukturen i Rogaland, herunder hvorfor Haugaland tingrett ikke foreslås slått sammen med tingrettene i sør. Navnet «Rogaland tingrett» kan ikke være aktuelt for en domstol hvor rettskretsen kun dekker «sørfylket».

Rogaland fylkeskommune støtter kommisjonens forslag om at jordskiftestrukturen som et utgangspunkt bør følge tingrettsstrukturen, både når det gjelder lokalisering og grensene for rettskretsene.

Rogaland fylkeskommune støtter kommisjonens forslag om i det vesentlige å videreføre dagens lagmannsretter.

Rogaland fylkeskommune støtter ikke departementets generelle forslag, men er positiv til at det foretas konkrete vurderinger av hvor det vil være hensiktsmessig med flere rettssteder i den enkelte rettskrets.

Sammen med høringsuttalelsen sendes svarskjema slik det er utfyllt i vedlegg 2 til saksutredningen».

Behandlingen i FU medførte at det ikke ble fattet vedtak om høringsuttalelse, da stemmegivningen var som følger:

«Votering:

Bjergas alternative forslag fikk 1 stemme (SV) og falt.

Vatnlands alternative forslag fikk 2 stemmer (SP) og falt.

Dysjals alternative forslag fikk 2 stemmer (FrP) og falt.

Fylkesrådmannens innstilling fikk 3 stemmer (H) og falt.

Kalsås alternative forslag fikk 7 stemmer (AP, KrF, V, FNB og MDG) og falt».

Kalsås alternative forslag fikk flest (7) stemmer og hitsettes:

«Rogaland fylkeskommune støtter Domstolkommisjonens (kommisjonen) arbeid med å gjennomgå domstolstrukturen.

Rogaland fylkeskommune støtter kommisjonens forslag om å redusere antallet tingretter/rettskretser, hvor et minstemål for dømmende årsverk er satt til ti.

Navnet «Rogaland tingrett» kan ikke være aktuelt for en domstol hvor rettskretsen kun dekker «sør-fylket».

Rogaland fylkeskommune støtter kommisjonens forslag om at jordskiftestrukturen som et utgangspunkt bør følge tingrettsstrukturen, både når det gjelder lokalisering og grensene for rettskretsene.

Rogaland fylkeskommune støtter kommisjonens forslag om i det vesentlige å videreføre dagens lagmannsretter.

Sammen med høringsuttalelsen sendes svarskjema slik det er utfyllt i vedlegg 2 til saksutredningen, med følgende endringer: - Svaret på punkt 3.2 endres til «Uenig». - Svaret på punkt 3.4 endres til «Enig»».

Reformen ble i det vesentlige gjennomført som foreslått i høringen. For Rogaland innebærer dette særlig at tingrettene Jæren, Dalane og Stavanger ble slått sammen til dagens Sør-Rogaland tingrett. Tingretten har rettssteder i samme lokasjoner som de gamle tingrettene. Rogaland har etter dette to tingretter, Sør-Rogaland og Haugaland.

Uavhengig av reformen var det lokal enighet mellom tingrettene Jæren, Dalane og Stavanger at de skulle slås sammen, med rettssted Stavanger. Reformen medførte dermed en mindre endring enn det lokalt var åpnet for.

Effekter av reformen

I etterkant av sammenslåingen, både lokalt og nasjonalt, synes et samlet fagmiljø å være positive til de grep om er gjennomført. Domstolsadministrasjonen har gjennomført en spørreundersøkelse blant tingrettene, jf. vedlegg 3. For Sør-Rogaland tingrett oppgis følgende:

«RESSURSUTNYTTELSE

- Domstolen oppgir at de har brukt 15 dommere/dommerfullmektiger fysisk på andre rettssteder.*
- Antall saksbehandlere som har arbeidet for andre rettssteder oppgis å være 11-15.*
- Domstolen har flyttet 6-15 saker fysisk og ingen saker digitalt mellom rettsstedene.*
- Viktigste årsaker til flytting av medarbeidere og saker oppgis å være kapasitet, inhabilitet, barnesaker, ønske fra partene og mangel på rettssaler.*

FAGMILJØER

- Det er etablert flere felles faggrupper, domstolen gjennomfører faglunsjer og flere fagsamlinger.*
- For dommerne på de minste rettsstedene gir det et kompetanseløft å delta i dømmende virksomhet andre steder.*
- Dommerfullmektiger tar ikke lenger barnelov-/barnevernssaker.*
- Rettsmeklingsgruppe er satt sammen på tvers.*
- Det er innført spesialisering på fem rettsområder (rettsmekling, skjønn, småkrav, tvang/gjeld, skifte/konkurs).*

BRUKERE OG MEDARBEIDERE

- For brukerne: Vesentlig redusert saksbehandlingstid i straffesakene og raskere behandling av hastesaker. Bedre utnyttelse av dommerkapasiteten på tvers av rettsstedene, og bedre utnyttelse av fasiliteter, gir færre utsettelse og kortere saksbehandlingstid. Stort fagmiljø. Bedre erfarings- og kunnskapsdeling fra særlig barnerett- og barnevernsområdet har hatt betydning i enkeltsaker.*
- For tingretten og medarbeiderne: Det er liten motstand mot å ta saker/ arbeide på andre rettssteder, og flere dommere ber om å få saker andre steder».*

Felles høringsuttalelse fra kommunene

Rettskretsen til Sør-Rogaland tingrett dekker et stort geografisk område med til sammen 16 kommuner, med et samlet befolkningsgrunnlag på ca. 375 000 innbyggere. Ordførerne i kommunene har inngitt en felles høringsuttalelse, jf. vedlegg 4, hvor det blant annet fremgår:

«Forslaget er hentet fra Hurdalsplattformen, og bygger på en antagelse om at å gjeninnføre domstolstrukturen fra før domstolsreformen av 2021 bedre vil ivareta borgernes rettssikkerhet og tilhørighet til domstolene.

Forslaget åpner for at dagens struktur kan opprettholdes i områder hvor domstolleder, kommunene i rettskretsen og de ansatte gjennom sine tillitsvalgte er enige om dette. Kommunene som omfattes av Sør-Rogaland tingrett gir derfor en samlet uttalelse til denne høringen.

(...)

Kommunene opplever at den nye strukturen er god. En felles overbygning for domstolsadministrasjonen på de tre rettsstedene gir bedre effektivitet og et sterkere fagmiljø, samtidig som opprettholdelse av de tre rettsstedene med stedlig bemanning gir god lokal forankring og tilhørighet.

Kommunene som omfattes av rettsdistriktet for Sør-Rogaland tingrett ønsker derfor å opprettholde Sør-Rogaland tingrett i sin nåværende form.

Kommunene vil også understreke at eventuelle fremtidige endringer i antall rettskretser og bemannede rettssteder må være gjenstand for lokalpolitiske beslutningsprosesser. Det bør ikke ligge til domstolene og staten alene å beslutte slike endringer».

Fylkesdirektørens vurderinger

Etter fylkesdirektørens vurdering, bygget reformen på grundig og solid utredningsarbeid, som materialiserte seg i NOU 2019: 17 – Domstolstruktur, og et forslag om endringer i rettskretser og domstoloven og NOU 2020: 11 Den tredje statsmakt – Domstolene i endring. Det var solide faglige vurderinger som lå til grunn for de råd og anbefalinger som ble gitt av Domstolkommisjonen.

Til tross for at stortingsflertallet ikke gikk for like store endringer som kommisjonen anbefalte, ble det gjennomført en reform som reduserte antallet rettskretser betydelig.

Slik fylkesdirektøren ser det, er det i herværende høring ikke fremlagt noen faglige vurderinger som taler for at reformen bør reverseres. Videre synes et samlet fagmiljø, samt lokale berørte kommuner, å være samstemte i at reformen er vellykket og bør beholdes. På bakgrunn av dette anbefales det at fylkeskommunen inngir en høringsuttalelse som ikke støtter en reversering av domstolsreformen.

Konklusjon

Slik fylkesdirektøren ser det, er det ingen holdepunkter eller momenter, verken faglig eller ellers, som taler for at domstolsreformen bør reverseres. Fylkesdirektøren er dermed imot at strukturen for domstolene fra før reformen gjeninnføres.

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.